

**Προβληματισμοί για το τον
μορφωτικό ρόλο του Λυκείου
και το σύστημα εισαγωγής
στα Πανεπιστήμια**

ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΣΥΝΕΒΑΛΑΝ ΣΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

[με αλφαβητική σειρά]

- Ανδριώτης Νίκος, Φιλολόγος, Πειραματικό Σχολείο Πανεπιστημίου Αθηνών
- Βεντούρας Ερρίκος, Καθηγητής Τμήματος Μηχανικών Βιοϊατρικής, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
- Βραχνάκης Μιχάλης, Καθηγητής Τμήματος Δασολογίας Επιστημών Ξύλου και Σχεδιασμού, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- Γαβρόγλου Κώστας, Ομότιμος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αθηνών, πρώην Υπουργός Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων
- Γεωργαντάς Ηλίας, Αναπληρωτής Καθηγητής Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης, Πανεπιστήμιο Κρήτης
- Γεωργόπουλος Πανάγος, Μαθηματικός, Ιδιωτική Εκπαίδευση
- Καραγιάννη Καραγιαννοπούλου Ευαγγελία, Καθηγήτρια Ψυχολογίας, Κοσμητόρισα Σχολής Κοινωνικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- Κουγέας Σωκράτης, Φιλολόγος, Ιδιωτική Εκπαίδευση
- Κωνσταντάτος Σπύρος, Φιλολόγος, πρώην Προϊστάμενος Διεύθυνσης Σπουδών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στο ΥΠ.Π.Ε.Θ
- Λεοντοπούλου Παρασκευή, Θεολόγος, Διευθύντρια στο Ζάννειο Πειραματικό Λύκειο Πειραιά
- Μουντζούρογλου Νίκη, Νομικός
- Μπερνιδάκης Ιωάννης, Καθηγητής Ηλεκτολογίας, Διευθυντής 6ου ΕΠΑΛ Πειραιά
- Μπόγρης Αντώνης, Καθηγητής Τμήματος Μηχανικών Πληροφορικής και Υπολογιστών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
- Σταυρακάκης Γιάννης, Καθηγητής Τμήματος Πολιτικών Επιστημών, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
- Τσαφταρίδης Νικόλας, MA, Phd ΕΕΠ Μουσικής Αγωγής Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Σχολή Επιστημών της Αγωγής, Παν/μιο Αθηνών
- Τσίκιζα Έλενα, Φιλολόγος, Διευθύντρια 2ου Πειραματικού Γενικού Λυκείου Αθήνας

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	4
Η βασική αρχιτεκτονική της Γ' Λυκείου με βάση τον ν. 4610/2019	5
Η δραστική μείωση των ωρών σε μαθήματα Γενικής Παιδείας	5
Ο περιορισμός των μαθημάτων Ομάδων Προσανατολισμού	6
Η αύξηση της ύλης	6
Η ενίσχυση της αξίας του απολυτηρίου	7
Εισαγωγή της Ελεύθερης Πρόσβασης	7
Η πολιτική της κυβέρνησης της ΝΔ για το Λύκειο και το σύστημα πρόσβασης	8
Ποιος ο ρόλος του Δικτύου;.....	8

Προβληματισμοί για το τον μορφωτικό ρόλο του Λυκείου και το σύστημα εισαγωγής στα Πανεπιστήμια

Εισαγωγή

Για ιστορικούς λόγους που σχετίζονται με τον ρόλο της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης ως προς την κοινωνική κινητικότητα, το θέμα της εισαγωγής στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση απασχολεί το σύνολο σχεδόν της κοινωνίας. Αποτελεί, δε, και μία διαρκή ενασχόληση όλων των δημοσιογραφούντων για την παιδεία και συστηματικά προσελκύει όλους του Υπουργούς Παιδείας των τελευταίων 40 ετών - άλλους για να καθιερώσουν κριτήρια για μικρότερο αριθμό εισακτέων, και άλλους για να “ανοίξουν” την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση σε περισσότερους φοιτητές. Σε όλες τις προσεγγίσεις ο βασικός πυλώνας είναι οι πανελλαδικές εξετάσεις με διάφορες παραλλαγές ως προς το πλήθος των εξεταζόμενων μαθημάτων. Το κρίσιμο ζήτημα είναι πως το σύστημα πρόσβασης επηρεάζει τη εκπαιδευτική και ιδίως τη διδακτική αποστολή του σχολείου και εν προκειμένω του Λυκείου. Το πρόβλημα γίνεται ακόμη πιο σύνθετο και λόγω του ιστορικά διαμορφωμένου ρόλου των φροντιστηρίων, και της παραπαιδείας γενικότερα, στην προετοιμασία των μαθητών για την εισαγωγή στα Πανεπιστήμια. Αυτή η πραγματικότητα οδήγησε βαθμιαία στην αδιαφορία των μαθητών για όσα μαθήματα δεν εμπλέκονται στις πανελλαδικές εξετάσεις, την αντιμετώπιση γενικά του σχολείου και ειδικότερα της Γ' Λυκείου ως πάρεργου με αντίστοιχη προσήλωση στην παραπαιδεία, την υποβάθμιση του απολυτηρίου και, βεβαίως, την άσκηση ασφυκτικής καθημερινής πίεσης στους νέους αλλά και στις οικογένειές τους, που αναγκάζονται να δαπανούν για κάθε «φουρνιά» υποψηφίων εκατομμύρια ευρώ για την προετοιμασία που απαιτούν οι πανελλαδικές.

Το στοίχημα όποιας μεταρρύθμισης που θέλει να λέγεται προοδευτική και υπέρ της δημόσιας παιδείας είναι να επιτύχει ένα αξιόπιστο σύστημα εισαγωγής, χωρίς να εξουθενώνει οικονομικά, σωματικά και ιδιαιτέρως ψυχικά τους υποψήφιους και τις οικογένειές τους αλλά και ένα σύστημα που αντικειμενικά να μην υπονομεύει τον μορφωτικό ρόλο του Λυκείου.

Για αυτό και ταυτόχρονα με την πρόταση για εισαγωγή στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση θα πρέπει να ξεδιπλώνεται και ένα γενικότερο σχέδιο ευρείας μεταρρύθμισης της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που θα ενισχύει τον μορφωτικό ρόλο του Λυκείου με ολοκλήρωση της βασικής μόρφωσης στο πλαίσιο της καθιέρωσης της 14χρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης αλλά συγχρόνως θα πρέπει να συνυφαινεται με τις γνωσιακές ανάγκες της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Ο λόγος που το Δίκτυο οφείλει να ασχοληθεί με τις αλλαγές για τις οποίες υπάρχει λόγος να συμβούν στο σύστημα εισαγωγής στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση είναι ότι ο ασφυκτικός εναγκαλισμός της Γ' Λυκείου από τις πανελλαδικές εξετάσεις ματαιώνει σε μεγάλο βαθμό, παρά τις φιλότιμες προσπάθειες των εκπαιδευτικών, την εκπαιδευτική διαδικασία. Επιπλέον, όπως φαίνεται από τον συνήθη χρόνο έναρξης της προετοιμασίας για τις εξετάσεις, ούτε οι προηγούμενες τάξεις του Λυκείου είναι απαλλαγμένες από την αγωνία των μαθητών, οι οποίοι ήδη αρχίζουν να σκέπτονται ως υποψήφιοι. Για τον λόγο αυτό είναι απαραίτητο

να αντιμετωπιστούν οι παθογένειες των εξετάσεων και η Γ' Λυκείου να αναδιοργανωθεί ώστε να αποκτήσει ξεκάθαρο σκοπό και περιεχόμενο, λειτουργώντας ως ανάχωμα προστασίας της υπόλοιπης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, με τελικό στόχο να μπορούν απρόσκοπτα οι νέοι να αποκτήσουν τα αναγκαία για τη ζωή τους εφόδια που η βαθμίδα αυτή έχει να τους προσφέρει. Αν δεν αρχίσουν να αντιμετωπίζονται τα εξαιρετικά σοβαρά προβλήματα και οι εγκαθιδρυμένες αντιλήψεις για τη Γ' Λυκείου, οποιαδήποτε αλλαγή στις άλλες τάξεις δεν θα μπορέσει να εδραιωθεί.

Ακούγεται διαχρονικά ότι δεν πρέπει να ξεκινά μια μεταρρύθμιση από τις τελευταίες τάξεις του Λυκείου, αλλά το σχολείο να αναμορφωθεί ξεκινώντας από τη βάση, δηλ. το Δημοτικό (Νηπιαγωγείο), και σταδιακά να αναμορφώνεται το πρόγραμμα των ανώτερων τάξεων. Αν και σε πρώτη προσέγγιση φαίνεται μεθοδολογικά η σωστή επιλογή, εντούτοις η μεταρρύθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος δεν είναι ένα γραμμικό πρόβλημα. Όσο είναι αποσπασματική προσέγγιση να "αρχίσει" κανείς από το νηπιαγωγείο και να προχωράει σε ρυθμίσεις των επόμενων βαθμίδων, άλλο τόσο είναι λάθος να αρκεστεί στις μεταρρυθμίσεις της Γ' Λυκείου.

Αυτό, λοιπόν, που διαφαίνεται είναι πως η "ανυπαρξία" της Γ' Λυκείου, ο εκφυλισμός της διδακτικής καθημερινότητας, και η κυριαρχία της παραπαιδείας ήταν και παραμένουν να είναι ένα από τα θεμελιώδη προβλήματα του εκπαιδευτικού μας συστήματος.

Ως έναρξη του προβληματισμού για το θέμα, παρατίθενται τα βασικά χαρακτηριστικά μιας προσέγγισης που άρχισε να υλοποιείται με τον ν. 4610/2019, που αναγνώρισε χωρίς στρουθοκαμηλισμούς τον σφικτό εναγκαλισμό της Γ' Λυκείου από την εισαγωγή στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Η μεταρρύθμιση του ν. 4610/2019 είχε ως στόχο την αντιμετώπιση σοβαρών προβλημάτων της Γ' τάξης του Γενικού Λυκείου, που οφείλονται κυρίως στη διττή ιδιότητα όσων φοιτούν σε αυτή την τάξη, δηλαδή αφενός του μαθητή Λυκείου και αφετέρου του υποψήφιου φοιτητή Α.Ε.Ι., χωρίς να αγνοούμε και την τρίτη ιδιότητα του εν δυνάμει επαγγελματία, δεδομένου ότι μεγάλη μερίδα μαθητών μετά την ολοκλήρωση του λυκείου κατευθύνεται στην αγορά εργασίας.

Η βασική αρχιτεκτονική της Γ' Λυκείου με βάση τον ν. 4610/2019

Η δραστηκή μείωση των ωρών σε μαθήματα Γενικής Παιδείας

Τα μαθήματα Νεοελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας (7 ώρες), Θρησκευτικών¹ (1 ώρα), Φυσικής Αγωγής (2 ώρες) και ένα μάθημα επιλογής (2 ώρες) γίνονται υποχρεωτικά για όλους. Ο λόγος αυτής της αλλαγής είναι ότι, παρά τις όποιες φιλότιμες προσπάθειες των εκπαιδευτικών, τα μαθήματα Γενικής Παιδείας της Γ' Λυκείου αντιμετωπίστηκαν για πολλά χρόνια με αυξανόμενη αδιαφορία των μαθητών. Η κύρια λογική του ν. 4610/2019 είναι ότι η Γ' Λυκείου θα πρέπει να

¹ Το ότι τα Θρησκευτικά παρέμειναν ένα από τα δύο ουσιαστικά μαθήματα «γενικής παιδείας» αξίζει να μας προβληματίσει, αλλά και να μας «διδάξει» ενδεχομένως.

είναι διαφοροποιημένη από τις υπόλοιπες τάξεις, παίζοντας έναν ρόλο προπαρασκευαστικής τάξης.

Αυτή η οπτική επιτρέπει την επικέντρωση σε έναν στόχο για συγκεκριμένο χρόνο, αποτοξινώνοντας τις πρώτες τάξεις του Λυκείου από το διάχυτο άγχος μιας επερχόμενης απειλητικής κατάστασης. Το εκπαιδευτικό σύστημα μοιάζει να κατανοεί τις ανάγκες του εφήβου και να «τον κρατάει στο νου». Αναγνωρίζεται και νοσηματοδοτείται η σημασία του εγχειρήματος αλλά και η πολυπλοκότητά του, που απαιτεί χρόνο και διαθεσιμότητα. Η επικέντρωση της προσπάθειας σε ένα μόνο ακαδημαϊκό έτος επιτρέπει στον έφηβο να δει τα προηγούμενα χρόνια φοίτησης στο λύκειο (Α' και Β' Λυκείου) απαλλαγμένα από ανελαστικά αιτήματα προσωπικής πειθαρχίας, κάνοντας εφικτό τον πειραματισμό στο πλαίσιο της ανάπτυξης ταυτότητας. Αυτή η συνθήκη δημιουργεί ευκαιρίες για έναν λειτουργικό εαυτό, με αναφορά στην πραγματικότητα που μπορεί να απεικονίζεται στη συμπλήρωση του μηχανογραφικού, θέτοντας ρεαλιστικούς στόχους με προβολή στο μέλλον.

Εξ άλλου, σε πάρα πολλά εκπαιδευτικά συστήματα οι δύο ή η μία τελευταία τάξη του Λυκείου διαφοροποιείται από τις υπόλοιπες. Με βάση το σχέδιο, από το 2020-21, θα εξορθολογίζονταν το πρόγραμμα της Α' και Β' Λυκείου και θα καταργούνταν ο διαχωρισμός σε Ομάδες Προσανατολισμού στη Β' Λυκείου, που υποχρεώνει σήμερα τους μαθητές να αποφασίζουν πρόωρα για το επαγγελματικό τους μέλλον.

Οι μαθητές θα έκαναν την επιλογή τους με την προαγωγή τους στη Γ' ΓΕΛ, σύμφωνα με τις κλίσεις και τις προτιμήσεις τους. Σε ό,τι αφορά τα ΕΠΑΛ, ο εν λόγω νόμος δεν εισήγαγε κάτι καινούριο. Είναι, όμως, προφανές ότι σε έναν συνολικό σχεδιασμό του Λυκείου θα πρέπει και η Τεχνική Εκπαίδευση να ληφθεί σοβαρά υπόψη. Μία πρώτη αποτύπωση των κατευθύνσεων του Δικτύου περιλαμβάνεται ως επίμετρο στο τέλος του κειμένου.

Ο περιορισμός των μαθημάτων Ομάδων Προσανατολισμού

Πριν την ψήφιση του ν. 4610/2019, κάθε Ομάδα προσανατολισμού περιελάμβανε μαθήματα που εξετάζονταν στις πανελλαδικές, αλλά και μαθήματα που δεν εξετάζονταν. Το σύστημα του ν. 4610/2019 κρατάει μόνο αυτά που εξετάζονται. Προσφέρει στους μαθητές/υποψηφίους μια λιτή δομή που τους επιτρέπει να ασχολούνται αποκλειστικά με τα μαθήματα με τα οποία στην πραγματικότητα ασχολούνται λόγω των πανελλαδικών. Να ασχολούνται, μάλιστα, περισσότερες ώρες στο ίδιο το σχολείο ακόμα και από αυτές που προσφέρει η φροντιστηριακή εκπαίδευση, δίνοντας ένα σημαντικό πλεονέκτημα στον εκπαιδευτικό του σχολείου.

Η αύξηση της ύλης

Σε μαθήματα προσανατολισμού, στα οποία οι ώρες διδασκαλίας αυξήθηκαν σημαντικά, υπάρχει και σχετική αύξηση της ύλης. Η αύξηση αυτή σε καμία περίπτωση δεν είναι αναλογική. Στην ουσία λοιπόν, αν κάποιος συνυπολογίσει τη μείωση των αντικειμένων με την αύξηση της ύλης, ο τελικός φόρτος του μαθητή/υποψηφίου της Γ' Λυκείου μειώνεται και, το κυριότερο, εστιάζεται σε αυτά που πραγματικά απασχολούν τους μαθητές. Η αύξηση της ύλης ενδυναμώνει το

γνωστικό υπόβαθρο των μαθητών και δίνει επίσης τη δυνατότητα στους εξεταστές να προτείνουν θέματα ευρέως φάσματος και διαβαθμισμένης δυσκολίας, αίροντας το αδιέξοδο της επινόησης νέων θεμάτων που να διαφοροποιούνται από αυτά παλαιότερων χρόνων όταν η ύλη είναι ρηχή. Συνεπώς η αύξηση της ύλης ενισχύει τις γνώσεις των μαθητών στα μαθήματα του ενδιαφέροντός τους και εξορθολογίζει τη δυσκολία των θεμάτων. Η αύξηση των ωρών διδασκαλίας μπορεί να συμβάλει μελλοντικά και στην ενίσχυση της εργαστηριακής εκπαίδευσης που τόσο λείπει στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

Η ενίσχυση της αξίας του απολυτηρίου

Από κανένα σχέδιο ενός σοβαρού συστήματος εισαγωγής στα Πανεπιστήμια δεν μπορεί να λείπει ένα πειστικό σχέδιο και για την αναβάθμιση του απολυτηρίου, ώστε αυτό να αποκτήσει σταδιακά τη σοβαρότητα που του αξίζει. Το απολυτήριο αν και αποτελεί ένα πιστοποιητικό με αξία που αντιστοιχεί σε 14 χρόνια σπουδών, λαμβάνοντας υπόψη και την προσχολική εκπαίδευση, βρίσκεται σε ανυποληψία ως προς την εκτίμηση της μορφωτικής του ισοδυναμίας, αντανakλώντας και την απαξίωση τού Λυκείου. Η απόκτησή του θεωρείται μια απλή διαδικαστική υπόθεση. Όμως η απαξίωση αυτή είναι τελικά βλαπτική για τους ίδιους τους μαθητές. Με το απολυτήριο αυτό κάποιοι θα αναζητήσουν μια θέση στον δημόσιο ή και στον ιδιωτικό τομέα. Αλλά και γενικότερα για λόγους κύρους του σχολείου, η ενίσχυση της αξιοπιστίας του απολυτηρίου είναι ζωτικής σημασίας. Το κύρος των απολυτηρίων ενδοσχολικών εξετάσεων κρίνει σε έναν βαθμό την αξιοπιστία του απολυτηρίου. Με την πρόταση του ν. 4610/2019 οι μαθητές εξετάζονται στα **ίδια ακριβώς μαθήματα** τόσο για το απολυτήριο όσο και για τις πανελλαδικές. Στον ίδιο νόμο προτείνονται λύσεις για την ενίσχυση της αξιοπιστίας των ενδοσχολικών εξετάσεων, που αποτελεί μία σημαντική παράμετρο για την αναβάθμιση της αξίας του απολυτηρίου. Να σημειωθεί ότι το απολυτήριο συνυπολογίζεται στις ειδικές εξετάσεις των Τμημάτων Μουσικής, τα οποία θεραπεύουν την ερμηνεία και εκμάθηση των μουσικών οργάνων.

Εισαγωγή της Ελεύθερης Πρόσβασης

Μία από τις ριζοσπαστικές ρυθμίσεις που προτάθηκαν στον ν. 4610/2019, για πρώτη φορά στην εκπαιδευτική ιστορία της χώρας, είναι η δυνατότητα πρόσβασης στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση με μόνον τον βαθμό του απολυτηρίου. Οι υποψήφιοι καλούνται να κάνουν μια πρώτη επιλογή Τμημάτων. Ο αριθμός των Τμημάτων που θα δηλώνουν είναι σχετικά περιορισμένος. Δηλαδή θα έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν ανάμεσα σε όλα τα Τμήματα, αλλά ο αριθμός αυτών που θα δηλώσουν θα είναι σχετικά περιορισμένος, π.χ. περί τα δέκα Τμήματα. Με το σύστημα αυτό και με βάση τις προτιμήσεις των μαθητών αναμενόταν πληθώρα Τμημάτων να επιτρέπουν την είσοδο σε αυτά χωρίς να απαιτούνται οι πανελλαδικές εξετάσεις, με μόνη προϋπόθεση το απολυτήριο. Μάλιστα, αν η πολιτεία φροντίσει ώστε τα Πανεπιστήμια να ενισχυθούν με υποδομές και προσωπικό, τότε θα είναι δυνατή η ελεύθερη πρόσβαση για τη μεγάλη πλειοψηφία των Τμημάτων, εξαιρουμένων αυτών της πολύ υψηλής ζήτησης, όπως συμβαίνει σε πολλές χώρες της Ευρώπης. Η συγκυρία της πανδημίας ανέδειξε την ανάγκη για την αλλαγή του οικονομικού μοντέλου και αυτή περνά αναπόδραστα από την ενίσχυση της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και της Έρευνας.

Δυστυχώς, αν και το εν λόγω σύστημα δεν ανέτρεπε τον αδιάβλητο χαρακτήρα των πανελλαδικών εξετάσεων για τις σχολές πολύ υψηλής ζήτησης και θέσπιζε για πρώτη φορά την ελεύθερη πρόσβαση που ισχύει και εφαρμόζεται εδώ και δεκαετίες στις χώρες της ανεπτυγμένης Ευρώπης, δε λειτούργησε, και ήταν από τα πρώτα πράγματα που κατάργησε η νυν ηγεσία του ΥΠΑΙΘ. Με την κατάργηση μιας τέτοιας δυνατότητας για τους μαθητές είναι σίγουρο ότι χάθηκε, για πρώτη φορά στα χρονικά, η ευκαιρία το απολυτήριο του Λυκείου να είναι το μοναδικό εισιτήριο για την εισαγωγή στην επόμενη βαθμίδα της εκπαίδευσης, γεγονός που θα έδινε αξία στο Λύκειο, αντικειμενικά θα λειτουργούσε στην κατεύθυνση της αναβάθμισης του απολυτηρίου και θα επέτρεπε σε χιλιάδες οικογένειες να αποφύγουν την οικονομική αιμορραγία των φροντιστηρίων.

Η πολιτική της κυβέρνησης της ΝΔ για το Λύκειο και το σύστημα πρόσβασης

Οι νομοθετικές παρεμβάσεις της Κυβέρνησης έχουν ξεκάθαρο στόχο να εντατικοποιήσουν περαιτέρω την προσπάθεια για την εισαγωγή στο Πανεπιστήμιο και να υποβαθμίσουν τον μορφωτικό ρόλο του Λυκείου. Η εισαγωγή της τράπεζας θεμάτων από την Α' Λυκείου², αν λειτουργήσει όπως στην πρώτη εφαρμογή (2013-2014) συνδυαστικά με τον συνυπολογισμό των βαθμών όλων των τάξεων του Λυκείου για τον τελικό βαθμό του απολυτηρίου, θα ενισχύσει την παραπαιδεία. Η εξαντλητική εξετασιοκεντρική λογική οδηγεί στην παραπέρα υποβάθμιση της αξίας του δημόσιου σχολείου έναντι του φροντιστηρίου. Το ΥΠΑΙΘ κατήργησε το σύστημα ελεύθερης πρόσβασης πριν ακόμα εφαρμοστεί. Επίσης στο τελευταίο σχέδιο νόμου επανέφερε τα λατινικά ως βασικό μάθημα στην ομάδα προσανατολισμού των ανθρωπιστικών σπουδών αντί της κοινωνιολογίας, ενώ καταργούνται εντελώς τα μαθήματα των καλλιτεχνικών από το Λύκειο, όπως και πολλά μαθήματα ανθρωπιστικών επιστημών. Η προσέγγιση αυτή δείχνει την πολύ χαμηλή θέση που έχει στην αξιολόγηση του ΥΠΑΙΘ και της κυβέρνησης συνολικά ο ρόλος των ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών αλλά και η καλλιτεχνική παιδεία για τη διαμόρφωση του αυριανού πολίτη.

Ποιος ο ρόλος του Δικτύου;

Το Δίκτυο διαθέτει ανθρώπινο δυναμικό με τεράστια εμπειρία και ενεργή συμμετοχή, τόσο στην καθημερινή διδακτική πράξη, όσο και στη ριζική αναδιάρθρωση της Γ' Λυκείου, στις διαδικασίες αναβάθμισης του απολυτηρίου και στην διαμόρφωση του συστήματος ελεύθερης πρόσβασης στο Πανεπιστήμιο με μόνον τον βαθμό του απολυτηρίου. Αν και τα βασικά στοιχεία του εν λόγω συστήματος περιγράφονται παραπάνω, υπάρχουν πολλά επιμέρους θέματα που χρειάζονται συστηματική επεξεργασία και προφανώς απαιτούνται προωθητικές κινήσεις σε ένα μεγάλο εύρος ζητημάτων, ώστε να υπάρξει μία συνεκτική πρό-

² Το ζήτημα της τράπεζας θεμάτων, όμως, πρέπει να τύχει ειδικής εμπεριστατωμένης μελέτης, με βάση τα στοιχεία που ήδη υπάρχουν από την παλαιότερη εφαρμογή της, αλλά και τον τρόπο που εφαρμόζεται σε διάφορες χώρες.

ταση για το Λύκειο (ΓΕΛ και ΕΠΑΛ) και τον μορφωτικό του ρόλο. Στρατηγικός στόχος παραμένει να δοθεί στους μαθητές η δυνατότητα αφενός να λάβουν ουσιαστική παιδεία και αφετέρου να προετοιμαστούν επαρκώς και με τρόπο παιδαγωγικά αποδεκτό τόσο για την επαγγελματική τους σταδιοδρομία όσο και για την εισαγωγή τους στα Α.Ε.Ι. μέσα στο σχολείο, με περιορισμό των οικονομικών βαρών της παραπαιδείας, να αποκτήσουν ένα αναβαθμισμένο αξιόπιστο απολυτήριο με αξιοκρατικό αντίκρισμα στην αγορά εργασίας και με καθιέρωση της ελεύθερης πρόσβασης σε όσα περισσότερα Τμήματα της Ανώτατης Εκπαίδευσης είναι εφικτό. Αυτό είναι ένα ευρύτερο ζήτημα, το ζήτημα του εκφυλισμού των πτυχίων, που παρεισφρεί και στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Ορισμένα από τα θέματα που πρέπει να μελετηθούν σε βάθος είναι και από πλευράς αρχών:

1. **Ενίσχυση της αυτοτέλειας του Λυκείου με στόχο την παροχή βασικής μόρφωσης.** Αναβάθμιση του μορφωτικού ρόλου του Λυκείου, με ολοκλήρωση της βασικής μόρφωσης στο πλαίσιο της 14χρονης εκπαίδευσης, στην κατεύθυνση λειτουργίας ενός Λυκείου με δυνατότητες πολλαπλών επιλογών, ανάλογα με τις κλίσεις και τα ενδιαφέροντα των μαθητών. Η «Βασική Μόρφωση» θα πρέπει να καθοριστεί και φυσικά οφείλει να διασφαλίζει την ισότιμη διδασκαλία όλων των επιστημών (θετικές, οικονομικές, ανθρωπιστικές, κλπ), αλλά και των τεχνών που σήμερα εξοβελίζονται από τα προγράμματα σπουδών. Εδώ θα πρέπει να αναλυθεί το πώς ο συγκεκριμένος ρόλος της Γ' Λυκείου, που αναπόφευκτα αποτελεί τάξη προετοιμασίας για το Πανεπιστήμιο, θα ενισχύσει και θα επηρεάσει το πρόγραμμα σπουδών των υπόλοιπων τάξεων του Λυκείου, με έμφαση στην ουσιαστική εδραίωση της γενικής παιδείας.
2. **Ενίσχυση της αξιοπιστίας του απολυτηρίου** μέσω της αναβάθμισης του επιπέδου σπουδών (περιεχόμενο προγραμμάτων – νέα ΑΠΣ, νέα βιβλία που να ανταποκρίνονται στις εξελίξεις της επιστήμης και της τεχνολογίας και τις σύγχρονες ανάγκες της κοινωνίας, λειτουργία εργαστηρίων στις Φυσικές Επιστήμες ξεχωριστά στο ωρολόγιο πρόγραμμα που τόσο απουσιάζουν από το εκπαιδευτικό σύστημα, διδακτικές μέθοδοι, επιμορφώσεις εκπαιδευτικών, αδιάβλητες απολυτήριες εξετάσεις, ενίσχυση της αξιολόγησης κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας μέσω εργασιών), με εξορθολογισμό της ύλης, επιτυγχάνοντας μεγαλύτερη εμβάθυνση και διαθεματική διδασκαλία. Σε αυτό το πλαίσιο θα πρέπει να διερευνηθεί κατά πόσο η διδακτέα ύλη της Γ' Λυκείου απαντά στις ανάγκες της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Είναι καίριας σημασίας η εμπλοκή πανεπιστημιακών Τμημάτων ως προς το να υποδείξουν το γνωσιακό προφίλ των πρωτοετών φοιτητών που θέλουν. Οι προτάσεις των Τμημάτων θα παίξουν καθοριστικό ρόλο στον σχεδιασμό του προγράμματος σπουδών των μαθημάτων της Γ' Λυκείου όπως και του προγράμματος επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών που τα διδάσκουν.
3. **Εξασφάλιση ισότιμης αντιμετώπισης των αποφοίτων**, αφού ως τίτλος σπουδών επιπέδου 4, οδηγεί απ' ευθείας στην αγορά εργασίας και σε διορισμό μέσω ΑΣΕΠ. Ταυτόχρονα, εξασφάλιση προϋποθέσεων για την απρόσκοπτη συνέχιση των σπουδών στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και την επιτυχή αποφοίτηση από αυτήν.

4. **Σταδιακή καθιέρωση της Ελεύθερης Πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση**, με εξασφάλιση στους αποφοίτους του Λυκείου ότι θα σπουδάζουν σε σχολές που είναι στις πρώτες επιλογές τους. Με βάση την πρόταση του 4610/2019, αυτό μπορεί να επιτυγχάνεται με την απόκτηση του απολυτηρίου χωρίς τις καθιερωμένες πανελλαδικές εξετάσεις, στα Τμήματα που οι προς κάλυψη θέσεις επαρκούν με βάση τις επιλογές των υποψηφίων. Είναι εφικτό σε βάθος χρόνου τα Τμήματα με εισαγωγή χωρίς εξετάσεις να αυξάνονται, με την υποστήριξη της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και την λελογισμένη και μετά από μελέτη αύξηση των θέσεων στα Πανεπιστήμια, που θα βασίζεται στη συνεχή βελτίωση της οικονομίας της χώρας και των οικονομικών της εκπαίδευσης. Σε αυτή τη διαδικασία είναι σημαντικό να προηγηθεί μελέτη που να αποτυπώνει τις πραγματικές επιθυμίες των μαθητών ως προς το αντικείμενο των σπουδών που επιθυμούν να ακολουθήσουν. Πρέπει επίσης να υπάρξει μία μελέτη των όρων που θα πρέπει να ικανοποιηθούν, ώστε τα Πανεπιστήμια να παρέχουν μία ουσιαστική εκπαίδευση στους φοιτητές: υποδομές, ανθρώπινο δυναμικό, συμβάσεις εργαζομένων, συνολική χρηματοδότηση κτλ.
5. **Η οργάνωση επιμορφώσεων των εκπαιδευτικών** είναι προαπαιτούμενο για να βοηθηθούν στο έργο τους, τόσο στο περιεχόμενο των μαθημάτων, όσο και στις παιδαγωγικές και διδακτικές μεθόδους, που θα κρίνουν και θα εφαρμόσουν.
6. **Πρέπει να ανοίξει η συζήτηση για την εκπαίδευση μετά το Λύκειο και τη συνολική αναβάθμισή της.** Εκτός από την πρόσβαση στο Πανεπιστήμιο και την αναγκαία ενίσχυσή του σε υποδομές και προσωπικό για να ανταπεξέλθει στον ρόλο του, οφείλουμε να δούμε πώς θα ενισχυθεί η επαγγελματική εκπαίδευση. Τα διετή προγράμματα, αν και ετέθησαν σε αναστολή από το ΥΠΑΙΘ, είμαστε πεπεισμένοι ότι μπορούν να αποτελέσουν την αιχμή του δόρατος σε αυτό το πεδίο. Η έρευνα πρέπει να εστιαστεί σε ποσοτική εκτίμηση των μαθητών που θα ακολουθήσουν πανεπιστημιακή ή επαγγελματική εκπαίδευση, στις ανάγκες στελέχωσης των δύο πυλώνων, αλλά και σε αποτελέσματα της έρευνας του σημείου 4.